

УДК 347.73

Л. М. Белкін,
*канд. техн. наук,
старший науковий співробітник,
Голова Правління ЗАТ «Біт»,
м. Краматорськ*

**ПРОБЛЕМИ ПОДАТКОВИХ НАСЛІДКІВ ФОРМУВАННЯ СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ
ГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРИСТВ**

На сучасному етапі реформування економіки України проблема залучення інвестицій і піднесення на цій основі вітчизняного виробничого сектора є центральною. Саме від її успішного вирішення багато в чому залежать спрямованість і темпи подальших соціально-економічних перетворень. Вирішення проблеми залучен-

ня інвестицій потребує розробки й упровадження у практику спеціальних механізмів організації інвестиційних процесів, які ефективно забезпечували б залучення і цільове використання засобів, що інвестуються [1].

Згідно зі ст. 1 Закону України (ЗУ) «Про інвестиційну діяльність» інвестиціями є всі види май-

© Л. М. Белкін, 2011

нових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються, зокрема, в об'єкти підприємницької діяльності. Згідно зі ст. 4 цього Закону об'єктами інвестиційної діяльності можуть бути будь-яке майно, у тому числі основні засоби й оборотні кошти в усіх галузях і сферах народного господарства, цінні папери, цільові грошові вклади, науково-технічна продукція, інтелектуальні цінності, інші об'єкти власності, а також майнові права.

Разом з тим при вкладанні об'єктів інвестування у статутний капітал господарських товариств виникають спірні питання податкового адміністрування щодо податку на прибуток [2]. Ці проблеми загострюються також у зв'язку із прийняттям Податкового кодексу (далі — ПК) України. Отже, проблема дослідження податкових наслідків формування статутного капіталу господарських товариств з урахуванням судової практики та норм ПК України є актуальною.

Науковому аналізу впливу податкового адміністрування на ділову активність присвячена низка робіт. Як зазначається в роботі [3], надмірне регулювання податкових відносин, широкі права і недосконалість механізмів відповідальності податкових (контролюючих) органів в Україні створюють несприятливі умови для ділової активності. Зарегульованість економічних і соціальних відносин, невиправдано широкі повноваження правоохоронних і контролюючих органів сприяють зловживанню ними, що веде до поширення корупції, розростання тіньової економіки, зниження інвестиційної привабливості України.

У роботі [4] звертається увага на те, що в усіх країнах з різними типами економік податкова система визначає ступінь фінансового благополуччя країни як визначальне джерело наповнення бюджету. В умовах фінансової кризи важливе місце відводиться податковій системі як державному регулятору поліпшення фінансової діяльності платників податків. При цьому податкова політика повинна бути спрямована на оптимізацію інтересів держави (податкове наповнення бюджету) і платника (оптимальне податкове навантаження). Немає умов для розвитку ринкових відносин, бізнесу і виходу економіки із кризи без максимально наближеної до оптимальної фіскальної політики у країні.

У роботі [5] звертається увага на те, що податковий контроль як діяльність спеціально уповноважених державних органів у всіх сферах податкових відносин (у тому числі при здійсненні стягнення податкових недоїмок, застосуванні способів забезпечення виконання подат-

кового обов'язку, проведенні податкових перевірок, залученні до відповідальності за здійснення податкових правопорушень і т. п.) повинен здійснюватися в межах суворої регламентації правовими нормами [5, 6].

Безпосередньо проблеми податкових наслідків інвестування у статутні капітали господарських товариств у правовому аспекті частково розглядалися в роботах [2, 7–11]. Разом з тим у контексті інвестиційної складової питання дана тема не піднімалася. Отже, дослідження проблемних питань оподаткування операцій, пов'язаних з інвестиціями у статутний капітал господарських товариств, — як у товариства, що створюється, так і у його інвестора — є актуальним.

Мета статті — дослідження податкових наслідків формування статутного капіталу господарських товариств з урахуванням судової практики та норм ПК України.

Як зазначається вище, одним із напрямів інвестування є інвестування у статутні капітали акціонерних товариств. Згідно із п. 1.28 ст. 1 Закону України (ЗУ) «Про оподаткування прибутку підприємств» № 334/94-ВР (зі змінами і доповненнями; далі ЗУ № 334/94-ВР), інвестиція — господарська операція, яка передбачає придбання основних фондів нематеріальних активів, корпоративних прав і цінних паперів в обмін на кошти або майно. Аналогічне визначення (з деякими редакційними уточненнями) міститься і пп. 14.1.81 п. 14.1 ст. 14 ПК України.

Згідно з ч. 2 ст. 115 Цивільного кодексу України (далі — ЦКУ), чч. 1, 2 ст. 86 Господарського кодексу України, ст. 13 ЗУ «Про господарські товариства», чч. 1, 2 ст. 11 ЗУ «Про акціонерні товариства», в загальному випадку вкладом до статутного (складеного) капіталу господарського (зокрема, акціонерного) товариства можуть бути гроші, цінні папери, майно та/або майнові права. Отже, статутний капітал може формуватися не тільки грошовими коштами, але й різними видами майна.

З приводу податкового обліку операцій з акціями та корпоративними правами в інших формах при їх емісії та придбанні у емітента Державна податкова адміністрація України (далі — ДПАУ) висловлювалася неодноразово. Так, у листах від 11.03.2004 р. № 101/2/15-1110 та від 07.11.2003 р. № 9135/6/15-1316 ДПАУ зазначила, що операції з первинного випуску акцій не є операціями з торгівлі цінними паперами (тобто емітент корпоративних прав не є продавцем цих акцій при первинному їх розміщенні), тому в юридичної особи-інвестора вказаного емітента

немає підстав відображати в податковому обліку суму коштів, внесених до статутного фонду емітента, як витрати на придбання цінних паперів згідно з п. 7.6 Закону № 334/94-ВР. Правда, в листі від 21.04.2005 р. № 3335/6/12-0216 ДПАУ зазначає, що в момент здійснення продажу придбаного в емітента цінного паперу підприємство має право на відображення витрат, пов'язаних із придбанням такого цінного паперу та доходів від його продажу. При цьому ДПА «забуває», що п. 7.6 ЗУ № 334/94-ВР не знає витрат двох сортів на придбання цінних паперів: які чекають продажу і які не чекають продажу. Тож витрати або є, або їх немає. Правда, як буде зазначено нижче, є підстави вважати, що в ПК ця концепція дещо змінена.

У листі від 16.02.2006 р. № 2916/7/15-0317 ДПАУ заперечує проти права господарського товариства на врахування вартості акцій, отриманих у статутний капітал, у витратах на придбання акцій при визначенні фінансового результату від операцій з цінними паперами відповідно до пп. 7.6.3 ЗУ № 334/94. Цю тему ДПАУ продовжує в «Методичних рекомендаціях щодо здійснення перевірок суб'єктів господарювання, які використовують цінні папери у фінансово господарській діяльності, та порядку документування виявлених порушень податкового законодавства», викладених у листі ДПАУ від 23.06.2006 р. № 11927/7/23-1017. У прикладі 2 п. 2.4 вказаних рекомендацій розглядається випадок відчуження товариством з обмеженою відповідальністю (ТОВ) акцій, які раніше були отримані як внесок у статутний капітал даного товариства. Балансова вартість цих акцій, яка оцінена як сума внеску у статутний капітал, склала 1,7 млн грн, відчуження здійснене за ту ж суму 1,7 млн грн. За таких умов ДПАУ вважає, що ТОВ повинне було визнати дохід від відчуження акцій в сумі 1,7 млн грн, при цьому відмовило цьому ТОВ у праві на врахування витрат у сумі 1,7 млн грн. Очевидно, ДПАУ вважає, що ТОВ отримало ці акції без будь-якої компенсації, як «манну з неба». Свою позицію ДПАУ обґрунтовує досить плутано и непереконливо.

Але в листі від 20.12.1999 р. № 7236/6/15-0216 ДПАУ висловлює прямо протилежну точку зору. У цьому листі щодо основних фондів ДПАУ зазначає, що основні фонди як матеріальні активи, що використовуються в будь-яких операціях, за визначенням п. 1.6 ст. 1 ЗУ № 334/94-ВР, відносяться до товарів. Внесок окремих об'єктів основних фондів платника податку до статутного фонду іншої юридичної особи в обмін

на її корпоративні права відповідно до п. 1.31 ст. 1 ЗУ № 334/94-ВР вважається продажем товарів, а корпоративні права, на які здійснюється обмін основних фондів, вважаються відповідною компенсацією. У особи, що одержує основні фонди в обмін на емітовані нею корпоративні права, відбувається операція, яка згідно з пп. 1.28.2 ст. 1 ЗУ № 334/94-ВР вважається прямою інвестицією. У зв'язку з цим відповідно до пп. 4.2.5 ст. 4 ЗУ № 334/94-ВР вартість основних фондів, що надходять у вигляді прямих інвестицій або реінвестицій у корпоративні права, емітовані таким платником податку, не включаються до складу його валового доходу. При цьому відповідно до пп. 8.4.1 ст. 8 Закону балансова вартість відповідної групи основних фондів, що обліковані у складі основних фондів такої особи, збільшується на суму вартості придбання основних фондів, яка дорівнює вартості корпоративних прав, придбаних інвестором. Така вартість також збільшується з урахуванням транспортних і страхових платежів, а також інших витрат, понесених у зв'язку з таким придбанням. Витрати, понесені покупцем основних фондів на їх придбання, амортизуються в порядку, визначеному ст. 8 ЗУ № 334/94-ВР.

Але економічний зміст внесення у статутний капітал чи то основних фондів, чи то цінних паперів є один і той самий — обмін матеріальних цінностей на корпоративні права як компенсацію вартості цих матеріальних цінностей. Тому відсутні підстави по-різному тлумачити врахування витрат за основними фондами, з одного боку, та цінних паперах, з іншого.

Слід зазначити, що ДПАУ «згадує» про корпоративну операцію як про обмін завжди, коли їй необхідно обґрунтувати дохід в інвестора (засновника). Так, у листі ДПАУ від 13.02.2008 р. № 2251/Б/17-0714 зазначається, що згідно із п. 1.2 ст. 1 ЗУ від 22.05.2003р. № 889 «Про податок з доходів фізичних осіб» дохід визначено як сума будь-яких коштів, вартість матеріального і нематеріального майна, інших активів, що мають вартість, у тому числі цінних паперів або деривативів, одержаних платником податку у власність або нарахованих на його користь протягом відповідного звітного податкового періоду як на території України, так і за її межами. З іншого боку, згідно із ЗУ № 334/94-ВР інвестиція — це господарська операція, яка передбачає придбання основних фондів, нематеріальних активів, корпоративних прав і цінних паперів в обмін на кошти або майно. Господарські операції

з включення основних фондів і нематеріальних активів до статутного фонду юридичної особи прирівнюються до придбання нею основних фондів (пп. 8.4.11 п. 8.4 ст. 8 ЗУ № 334/94-ВР).

Згідно зі ст. 12 ЗУ «Про господарські товариства» товариство є власником майна, зокрема, переданого йому засновниками і учасниками у власність. Згідно зі ст. 715, 716 ЦКУ кожна зі сторін договору міни є продавцем того товару, який вона передає в обмін, і покупцем товару, який вона одержує взамін. До договору міни застосовуються загальні положення про купівлю-продаж. Інвестування фізичною особою до статутного фонду господарського товариства належного їй на праві власності нерухомого майна є з її боку відчуженням такого майна. Оподаткування доходів, одержаних від продажу (обміну) нерухомого майна, регламентується ст. 11 Закону № 889. Таким чином підтверджується, що ДПАУ погоджується застосовувати до інвестицій у статутний капітал господарських товариств цивільні відносини міни.

Розглянемо законодавче регулювання даних питань.

Проблема тлумачення внесення основних фондів у статутний фонд (капітал) господарських товариств як операцію міни вирішена на законодавчому рівні шляхом відповідного викладення п. 8.4 ЗУ № 334/94, відповідно до якого для цілей цього пункту: до продажу основних фондів і нематеріальних активів прирівнюються операції із внесення таких основних фондів і нематеріальних активів до статутного фонду іншої особи; до придбання основних фондів і нематеріальних активів прирівнюються операції із включення таких основних фондів і нематеріальних активів до складу статутного фонду такої іншої особи із подальшим включенням основних фондів до відповідних груп. Тобто, оскільки при внесенні основних фондів у статутний фонд (капітал) визнані одночасна купівля і продаж, то це означає, що визнана схема міни. Звертаємо увагу, що таке правильне роз'яснення щодо схеми міни ДПАУ надавала вищезгаданим листом від 20.12.99 р. № 7236/6/15-0216 ще до внесення зазначеного формулювання в пункт 8.4 ЗУ № 334/94.

Разом з тим щодо обліку податкових наслідків операцій із цінними паперами та корпоративними правами ЗУ № 334/94-ВР визначає певні особливості в п. 7.6 ст. 7. Згідно з пп. 7.6.1 п. 7.6 ст. 7 цього Закону платник податку веде окремий податковий облік фінансових результатів операцій з цінними паперами і деривативами в розрізі окремих видів цінних паперів, а також фондових і то-

варних деривативів. При цьому облік операцій з акціями ведеться разом з іншими, ніж цінні папери, корпоративними правами. У зв'язку з цим у правозастосовній практиці виникають непоодинокі проблеми врахування у витратах на придбання акцій та інших корпоративних прав витрат на придбання їх безпосередньо в емітента таких корпоративних прав, а також врахування у витратах на придбання акцій та інших корпоративних прав вартості акцій та інших корпоративних прав, отриманих у статутний фонд (капітал). При цьому, орієнтуючись на цитовані вище сумнівні роз'яснення ДПАУ, податківці відмовляють у врахуванні таких витрат. Виникає питання: чи є підстави для такої позиції податківців? Об'єктивний розгляд цього питання дає підстави вважати про відсутність таких підстав.

Економічна і юридична природа правовідносин, які виникають у процесі придбання корпоративних прав, з точки зору законодавства, частково розглянута вище. Вона нічим не відрізняється від придбання корпоративних прав при внесенні у статутний фонд (капітал) основних фондів чи цінних паперів. Додатково зазначимо, що згідно зі ст. 1 ЗУ «Про цінні папери та фондовий ринок» емісія — це встановлена законодавством послідовність дій емітента щодо випуску та розміщення емісійних цінних паперів; розміщення цінних паперів — це відчуження цінних паперів емітентом або андеррайтером шляхом укладення цивільно-правового договору з першим власником; перший власник — це особа, яка отримала цінні папери у власність безпосередньо в емітента (або в особи, що видала цінний папір) чи андеррайтера під час розміщення цінних паперів.

Якщо в когось є сумніви в тому, що відчуженням є, зокрема, продаж та/або обмін, то безпосередньо «в тему» слід процитувати пп. 7.6.4 п. 7.6 ст. 7 ЗУ № 334/94-ВР, відповідно до якого під терміном «доходи» слід розуміти суму коштів або вартість майна, отриману (нараховану) платником податку від продажу, обміну або інших способів відчуження цінних паперів і деривативів, тобто продаж та/або обмін визначені як відчуження. Таким чином, визначаючи розміщення цінних паперів як відчуження, ЗУ «Про цінні папери та фондовий ринок» тим самим визнав, що при розміщенні цінних паперів відбувається продаж (якщо за цінні папери сплачуються грошові кошти) або обмін (якщо за цінні папери передаються інші активи). А відтак, тлумачення первісного розміщення цінних паперів як такого, що не є продажем, не відповідає законодавству.

Згідно з ч. 1 ст. 655 ЦКУ за договором купівлі-продажу одна сторона (продавець) передає або зобов'язується передати майно (товар) у власність другій стороні (покупцеві), а покупець приймає або зобов'язується прийняти майно (товар) і сплатити за нього певну грошову суму. Тобто при купівлі-продажу завжди є покупець, який сплачує продавцю певну грошову суму. А відтак ця ситуація повністю відповідає вимогам пп. 7.6.3 п. 7.6 ст. 7 ЗУ № 334/94-ВР, відповідно до якої під терміном «витрати» слід розуміти суму коштів або вартість майна, сплачену (нараховану) платником податку продавцю цінних паперів і деривативів як компенсація їх вартості. Тобто є і продавець, і сплачені грошові кошти, і компенсація, оскільки акції із статутного капіталу аж ніяк не даруються.

Що стосується корпоративних прав, виражених в інших, ніж акції, формах, то на них повинні поширюватися ті ж самі правила, оскільки в ЗУ № 334/94-ВР обидві форми корпоративних прав згадуються абсолютно паралельно, без будь-яких виключень. Це є особливо слухним у світлі того, що згідно з «Положенням про порядок реєстрації випуску акцій під час реорганізації товариств», затвердженим Рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 30.12.98 р. № 221, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 4.03.1999 р. за № 137/3430, акціонерні товариства можуть перетворюватися в товариства з обмеженою відповідальністю і навпаки (тобто акції можуть обмінюватися на частки і навпаки), а Закон № 334/94-ВР жодних корегувань витрат чи доходів при такому обміні не передбачає.

Що стосується внесення у статутний капітал товариств інших цінних паперів, то обґрунтування даної операції як обміну, при якому згідно зі ст. 715, 716 ЦКУ кожна зі сторін договору міни є продавцем того товару, який вона передає в обмін, і покупцем товару, який вона одержує взамін, правильно зробила ДПАУ в зазначеному вище листі від 13.02.2008 р. № 2251/Б/17-0714. До цих обґрунтувань нема чого додати, але необхідно зробити правильні висновки. Так, в учасників операції відбувається таке:

емітент є продавцем корпоративних прав, а інвестор покупцем цих корпоративних прав, надаючи в якості компенсації майно (цінні папери), тобто є і продавець (емітент), і компенсація, а відтак у повній мірі є і витрати у інвестора в розумінні пп. 7.6.3 п. 7.6 ст. 7 Закону № 334/94-ВР;

інвестор є продавцем цінних паперів, які вносяться до статутного капіталу, а емітент — покупцем цих цінних паперів, надаючи в якості компен-

сації корпоративні права, тобто є і продавець (інвестор), і компенсація, а відтак у повній мірі є і витрати у емітента по отриманим цінним паперам у розумінні пп. 7.6.3 п. 7.6 ст. 7 ЗУ № 334/94-ВР.

Необхідно зазначити, що якщо внесення у статутний фонд (капітал) основних фондів визнане як міна в законодавчому порядку, то аналогічна позиція щодо цінних паперів стає підставою для судових спорів.

Проблема можливості відображення в податковому обліку в порядку, встановленому п. 7.6 ст. 7 Закону № 334/94, вартості цінних паперів, отриманих у статутний капітал, як витрат розглядалася Вищим адміністративним судом України (далі — ВАСУ) в ухвалі від 22.11.2006 р. [12]. Суть суперечки ТОВ «Ч.» з податковим органом полягала в тому, що ТОВ «Ч.» отримало як внесок до свого статутного фонду (капіталу) акції в кількості 1163797 штук на суму 800000,00 грн. Згодом ТОВ «Ч.» продало частину з цих акцій в кількості 1149320 штук на суму 790732,16 грн. У результаті перевірки податковий орган донарахував податок на прибуток, виходячи з суми продажу і відмовляючись врахувати витрати по акціях в сумі 800000,00 грн. ТОВ «Ч.» з таким висновком не погодилося, вважаючи, що його витрати з придбання коштовних паперів (800000,00 грн) перевищили доходи від їх реалізації (790732,16 грн) і таким чином не виникло валових доходів від продажу акцій, а тому звернулося до суду визнати відповідне податкове повідомлення — рішення недійсним. ВАСУ підтримав вимоги платника податків виходячи з наступного.

У відповідності до абзацу 5 пп. 7.6.1 п. 7.6 ст. 7 ЗУ № 334/94 норми цього пункту про окремий податковий облік платниками податків фінансових результатів операцій з цінними паперами не поширюються на операції з емісії корпоративних прав або інших цінних паперів, що здійснюються платником податку, а також з їх зворотного викупу або погашення таким платником податку. Разом з тим ВАСУ зазначив, що ця норма застосовується щодо операцій з емісії корпоративних прав або інших цінних паперів, які виражаються в передачі емітентом випущених корпоративних прав або інших цінних паперів інвесторам, і не застосовується до операцій з оплати інвесторами корпоративних прав або інших цінних паперів, які виражаються в передачі емітенту грошових коштів, майна, у тому числі цінних паперів тощо. Таким чином, відсутні підстави для застосування абзацу 5 пп. 7.6.1 п. 7.6 ст. 7 ЗУ № 334/94 до операції з отримання

ТОВ «Ч.» в якості внеску до статутного фонду цінних паперів на суму 800000,00 грн.

Відповідно до пп. 7.6.3 п. 7.6 ст. 7 ЗУ № 334/94 під терміном «витрати» слід розуміти суму коштів або вартість майна, сплачену (нараховану) платником податку продавцю цінних паперів і деривативів як компенсація їх вартості. У даному випадку такою компенсацією є вартість емітованих корпоративних прав, в обмін на які інвестор передає емітенту цінні папери, ця вартість і складає витрати емітента на придбання відповідних цінних паперів.

За таких обставин витрати ТОВ «Ч.» на придбання простих іменних акцій у кількості 1163797 штук на суму 800000,00 грн перевищили доходи ТОВ «Ч.» від продажу простих іменних акцій у кількості 1149320 штук на суму 790732,16 грн, а тому у ТОВ «Ч.» не виникло валових доходів від продажу простих іменних акцій в кількості 1149320 штук на суму 790732,16 грн.

Вказаний висновок ВАСУ повністю спростовує виводи, наведені у прикладі 2 п. 2.4 Рекомендацій, викладених у листі ДПАУ від 23.06.2006 р. № 11927/7/23-1017. А це означає, що вартість цінних паперів, внесених до статутного капіталу господарського товариства, повинна зменшувати в податковому обліку доходи, отримані від реалізації цінних паперів цим господарським товариством.

В іншій справі ВАСУ розглянемо ситуацію безпосередньо в інвестора. Так, в ухвалі ВАСУ від 06.05.2010 р. № К-31641/09 [2, 12] предметом розгляду були такі спірні операції, витрати по яким не були визнані податковими органами: внесок у статутний капітал ТОВ (придбання корпоративних прав ТОВ); придбання корпоративних прав ТОВ в іншій юридичній особі; придбання акцій АТЗТ безпосередньо в АТЗТ. ВАСУ визнав законним включення всіх цих операцій у витрати відповідно до пп. 7.6.3 п. 7.6 ст. 7 ЗУ № 334/94, оскільки: а) норми цього пункту не поширюються тільки на емітентів корпоративних прав, тобто на зазначені ТОВ і АТЗТ, але в повній мірі поширюються на їх інвесторів; б) операції з акціями та з іншими корпоративними правами враховуються за однаковими правилами.

Заради справедливості слід зазначити, що в більш ранній ухвалі (від 30.10.2008 р. № К-27444/06) ВАСУ притримувався іншої позиції [12, 13]. Водночас слід зазначити, що факт застосування судами одних і тих самих норм права в різний спосіб може свідчити про те, що в даному ви-

падку норми закону припускають неоднозначне (множинне) трактування прав і обов'язків платників податків або контролюючих органів, і є дійсна можливість прийняти рішення на користь як платника податків, так і контролюючого органу, про що і свідчать різні рішення судів, а відтак, згідно з пп. 4.4.1 п. 4.4 ст. 4 ЗУ «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами» рішення повинно прийматися на користь платника податків. Слід також зазначити, що даний принци збережений і в ПК України й отримав назву «презумпція правомірності рішень платника податку» (пп. 4.1.4 п. 4.1 ст. 4 ПК України). Крім того, у роботі [13] також наводяться приклади, коли ВАСУ визнавав прийнятним відносити на витрати в окремому податковому обліку внесків у статутний капітал господарських товариств.

Тему витратності цінних паперів, придбаних безпосередньо в емітента (на прикладі векселів), ВАСУ продовжив в ухвалі від 09.11.2010 р. № К-24962/10 [12, 14]. ВАСУ визнав, що векселі, отримані першим векселедержателем, потрапляють до нього не в дарунок. Фактично перший векселедержатель передав, а векселедатель отримав компенсацію у вигляді вартості поставленого товару. Отже, векселі, отримані в оплату за товар, мають свою вартість, яка дорівнює вартості товару, за який виписані векселі. Ця вартість може бути врахована в податкових витратах при визначенні фінансового результату від операцій з векселями. Цей висновок відносно правової ситуації в умовах дії зазначеного ЗУ № 334/94-ВР буде актуальним ще досить тривалий час, доки буде перевірятися період до 01.01.2011 р. (дати набрання чинності ПК України).

Разом з тим слід зазначити, що в остаточній редакції ПК регулювання операцій з цінними паперами практично не змінилося (п. 153.8 ст. 153 ПК України), на що, зокрема, звертається увага в коментарі [15]. Можна вказати тільки на одну відмінність, при чому ту, яка стосується теми нашого дослідження, а саме: витратності придбання цінних паперів безпосередньо в емітента. Так, для цілей п. 153.8 ст. 153 ПК України поняття «витрати» визначене як «сума коштів або вартість майна, сплачена (нарахована) платником податку продавцю (у тому числі емітенту, крім придбання під час первинного розміщення) цінних паперів...». Відмінність полягає саме у фразі в дужках, якою, з одного боку, визнані за витрати і суми, сплачені емітенту, а з іншого боку, яку важ-

ко зрозуміти, оскільки придбання цінних паперів та/або корпоративних прав безпосередньо в емітента завжди здійснюється при первинному розміщенні зі сплатою безпосередньо емітенту. На нашу думку, мається на увазі те, що витрати, сплачені емітенту, можуть враховуватися у витратах тільки при продажу придбаних активів. Тобто, за схемою, яку описувала ДПАУ у згаданому вище листі від 21.04.2005 р. № 3335/6/12-0216.

Разом з тим зазначена проблема при практичному інвестуванні долається досить легко: достатньо інвестувати певні активи за рахунок однієї особи і незабаром перепродати їх. Тоді у наступного власника інвестицій витрати будуть на повних підставах. Водночас майбутня практика засвідчить чи спростує ці припущення.

Висновки. Заперечення проти включення у витрати вартості цінних паперів, отриманих у статутний капітал, або витрат інвестора на здійснення таких інвестицій, є незаконними у світлі Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств». Зазначені висновки в цілому відповідають і правовому регулюванню, передбаченому Податковим кодексом України, за виключенням уточнення щодо можливості врахування витрат на придбання цінних паперів та/або корпоративних прав лише після їх наступного продажу.

Література

1. Боба Т. В. Методологічна база досліджень державного регулювання інвестиційної діяльності / Т. В. Боба // Інвестиції: практика та досвід. — 2010. — № 4. — С. 3–5.
2. Белкін Л. Податкові наслідки інвестицій в корпоративні права: Витрати на придбання цінних паперів у податковому обліку / Л. Белкін // Юридична газета. — 2010. — 28 вересня (№ 39). — С. 16–17.
3. Павленко Р. Система адміністрування податків в Україні / Р. Павленко. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.lawyer.org.ua/?w=r&i=5&d=248>.
4. Данилов А. А. Налоговая система Украины в условиях экономического спада / А. А. Данилов // Экономика та держава. — 2010. — № 3. — С. 32–36.
5. Костенко Ю. О. Місце податкового контролю в податковому процесі / Ю. О. Костенко // Экономика и право. — 2010. — № 2. — С. 64–68. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Epravo/2010_2/index.html.
6. Ногина О. А. Налоговый контроль: вопросы теории / О. А. Ногина. — СПб.: Питер, 2002. — 160 с.
7. Белкин М. Суд постановил: расходам быть, или: взнос в уставный капитал — не подарок / М. Белкин // Бухгалтерия. — 2008. — № 46 (825). — С. 62–64.
8. Белкін М. Л. Особливості податкового обліку внесків у статутний фонд (капітал) господарських товариств / М. Л. Белкін, Л. М. Белкін // Стан і проблеми оподаткування в умовах ринкової економіки [Текст]: VIII Міжнар. наук.-практ. конф. [матеріали]. У 2 т. — Донецьк: ДонНУЕТ ім. М. Туган-Барановського, 2008. — Т. 2. — С. 261–263.
9. Белкін М. Л. Актуальні питання податкового обліку внесків у статутний капітал господарських товариств / М. Л. Белкін, Ю. Л. Белкіна // Актуальні питання цивільного та господарського права. — 2009. — № 1 (14). — С. 29–39.
10. Белкин М. Серьезные последствия. Чем оборачивается выплата дивидендов для украинских эмитентов / М. Белкин, Л. Белкин // Акционерный вестник. Украина. — 2009. — № 6 (11). — С. 30–37.
11. Белкін Л. М. Державне управління податковою складовою інвестиційної діяльності / Л. М. Белкін, М. Л. Белкін // Інвестиції: практика та досвід. — 2010. — № 22. — С. 67–70.
12. Єдиний державний реєстр судових рішень. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.reyestr.court.gov.ua.
13. Нонко А. Є й інша судова практика, про яку необхідно згадати / А. Нонко // Юридична газета. — 2010. — 28 вересня (№ 39). — С. 16.
14. Белкін Л. Операції з цінними паперами: Емісія векселів для оплати вартості інших векселів / Л. Белкін // Юридична газета. — 2011. — 25 січня (№ 3–4). — С. 16–17.
15. Куріленко Н. Коментар експерта для «Юридичної газети» / Н. Куріленко // Юридична газета. — 2011. — 25 січня (№ 3–4). — С. 17.

Надійшла до редакції 10.02.2011 р.